

PLANDAG 2020 – NIEUWE ZEKERHEID

Covid-19 dwong de veertigste Plandag eerst tot uitstel, en vervolgens tot een online transformatie. Daarmee illustreerde het virus moeiteloos de relevantie van het jaarthema "Nieuwe Zekerheid".

Maar, ook los van de pandemie regent het maatschappelijke uitdagingen, en staat veel van wat ooit evident leek op losse schroeven. De ingrepen die nodig zijn om een antwoord te bieden op klimaatverandering, luchtkwaliteit, sprawl, (de)globalisering en digitalisering maakt mensen onzeker. Het lijkt erop dat, althans volgens de organisatoren, planologen de behoeften van de 'gewone' mensen niet correct weten in te schatten.

De noodgedwongen digitale editie maakte het een stuk uitdagender om één van de doelen van de Plandag te realiseren: het ontmoeten en uitwisselen over de ruimtelijke planning in Nederland en Vlaanderen. In zo'n digitale omgeving is er beduidend minder gelegenheid voor spontane sociale contacten. Desalniettemin slaagde de Plandag erin om boeiende thema's tot bij de deelnemers (traditiegetrouw een mix van onderzoekers, ambtenaren en medewerkers uit ontwerp bureaus) te brengen. Ongetwijfeld droeg de keynote presentatie van de toekomstgerichte academica en futuriste Tessa Cramer hieraan bij. Vanuit de stadsbibliotheek in gaststad Den Haag voerde ze een overtuigend pleidooi om los te komen van het lineaire toekomstbeeld

dat we, al dan niet bewust, collectief geïnternaliseerd hebben. Dat betekent dat we, als we het hebben over de lange termijn, geneigd zijn om vandaag naar morgen te vertalen. Ze betoogde dat, wanneer we beperkt inzicht hebben in onze huidige aannames, we afstevenen op business as usual scenario's. Ze noemde dit de 'probable future'. Mits deconstructie van onze aannames en het introduceren van andere perspectieven is er naast een 'possible future', ook een 'preferable future' mogelijk. In die laatste categorie zag ze een rol weggelegd voor planologen: het aanbieden van een palet aan manieren om de toekomst te verbeelden.

Planologen kunnen verschillende perspectieven op de toekomst bieden

Vervolgens werd over toekomst en onzekerheid gereflecteerd in het panelgesprek, waaraan Nicole Rijkens (mede-oprichter Pantopicon, Antwerpen) Anne-Marie Hitipeuw (Chief Resilience Officer, Gemeente Den Haag) en Kristiaan Borret (Bouwmeester,

Brussels Hoofdstedelijk Gewest) deelnamen. Moderator Bart Cosyn vroeg zich af of planologen misschien wat meer moeten inspelen op het sentiment, of zelfs een tikkeltje populistisch zouden mogen zijn. In feite betekent dat dat planologen zich zouden schikken naar de heterogene en dus ongreepbare wil van de bevolking. Tessa Cramer wees dit voorstel dan ook resoluut af. Ze betoogde dat het bijzonder waardevol is om onzekerheid niet te cultiveren. Het bleef helaas wat onduidelijk hoe planners hier mee aan de slag zouden kunnen. Nicole Rijkens inspireerde met de methodiek van de toekomstarcheologie. Panopticon laat mensen letterlijk artefacten onder de grond stoppen – spullen waarvan de deelnemers inschatten dat ze de moeite zijn om in het jaar 2100 opgegraven te worden. Zo worden hopen en dromen voor een wijk of gemeente erg concreet gemaakt. Toekomstarcheologie blijkt een creatieve en verfrissende manier om bewoners met verschillende achtergronden een verhaal te laten construeren en een dialoog op gang te brengen over de toekomst. Kristiaan Borret wees er op zijn beurt op dat wij planologen covid-19 niet nodig hadden om het belang van de buurt en een kwalitatieve openbare ruimte naar waarde te schatten. In Brussel bleek de coronacrisis een hefboom om enkele infrastructurele ingrepen versneld door te voeren, zoals het omvormen van rijbanen naar fietspaden en het knippen van een grote verkeersader door een populair stadspark. Borret en zijn team trachten

Bron: InPlanning - Stichting Planologische Discussiedagen

nu het gewest te ondersteunen in het permanent verankeren van deze maatregelen. Stel dat er binnen een afzienbare tijd een vaccin beschikbaar is, dan moeten we vermijden dat Brussel terug op weg gaat naar de 'probable future' van de gevestigde belangen.

Aan het einde van de voormiddag werden er prijzen uitgedeeld. De papers van Jan Denoo en Thomas Machiels, die reflecteerden over onzekerheid en planning, mochten de aanmoedigingsprijs voor jongeren ontvangen. De PlanDag jury bekroonde de papers van Tristan Claus, over de ongunstige gevolgen van lokaal dienstbetoon, en van Eva Van Eenoo, over de mobiscorrelatie, met een gedeelde eerste plaats.

De middagpauze haalde allerm minst de schwing uit de Plandag. De deelsessies gaven de gelegenheid om op basis van de ingediende papers verder te discussiëren. De Plandag werd zo ook in 2020 een geanimeerde en inspirerende bijeenkomst. Dé terugkerende vraag onder planologen blijft misschien wel op welke manier we ons, per definitie onzekere langetermijnperspectief kunnen laten corresponderen met een politiek systeem dat overwegend op korte termijn denkt. Planologen onderling kunnen het wel eens worden over hoe die stip aan de onbestemde horizon er uit mag zien.

Eva Van Eenoo (eva.van.eenoo@vub.be) is als doctoraatsstudent verbonden aan Cosmopolis Centre for Urban Research van de Vrije Universiteit Brussel.